

A person and a rooster, etc.

אדם ותרנגול כולי -

OVERVIEW

The גמרא cites a ברייתא that if a dog or a goat broke something while jumping up they are פטור (from a נ"ש and חייב only a ח"נ since it is unusual [רש"י]), if they broke it while jumping down they are חייב (נ"ש a); however a person and a rooster are always חייב (נ"ש a) whether jumping up or down. תוספות discusses the rule regarding a person.

תוספות asks:

ואם תאמר ומה חידוש באדם דחייב¹ -

And if you will say; and what novelty is there that by a person he is חייב whether he jumped down or jumped up –

תוספות answers:

ויש לומר דנפקא מינה² אם הפקיד ביתו לחבירו לשמור -

And one can say; that there is a difference regarding a case where he appointed his friend to watch his house,

ויש שם חרש שוטה וקטן שיש לו ליזהר³ שלא ידלגו מלמטה למעלה וישברו כלים -

And in the house there was a חרש שוטה וקטן, so the watchman must take care that the חש"ו should not jump up and break utensils. This is the explanation according to מלמטה למעלה that ח"נ if they jumped according to פרש"י.

תוספות offers his explanation of the ברייתא:

[ואומר רבינו יצחק] מתוך כך⁴ נראה לפרש –

[And the ר"י said] because of this difficulty (what is the חידוש that an אדם is חייב) the explanation seems to be -

דהא דקתני הכלב והגדי שדלגו מלמטה למעלה פטורין דהיינו לגמרי⁵ דחשיב אונס -

That this which the ברייתא rules, if a dog or a goat jumped up they are פטור, it means they are completely פטור (even from a ח"נ) for it is considered an

¹ There is no ח"נ by a person; obviously he pays a נ"ש.

² See 'Thinking it over' # 1.

³ If it is unusual for a person to jump מלמטה למעלה, the שומר would not be liable if the חש"ו jumped up and broke something (since it never entered his mind that they would do such a thing). Now however that we are taught that it is common for people to jump up, the שומר is responsible to watch the חש"ו they should not jump up, and if they did and broke כלים the שומר is liable to pay.

⁴ See חש"ו who interprets the words 'מתוך כך' to mean, since we are discussing a שומר for a חש"ו.

⁵ This is in contradiction to פרש"י that they are פטור מנ"ש but are חייב.

unpreventable accident -

להכי איצטריך לאשמועין באדם⁶ דחייב -

Therefore it is necessary for the ברייתא to inform us that by a person who jumped up he is חייב (even though it is an אונס) -

דאי פטורין מנזק שלם וחייבין חצי נזק ואינו אלא משונה בעלמא -

For if the כלב וגדי who jumped up are פטור (only) from a נ"ש, but they are חייב a ח"נ, for it is only considered as merely unusual but not an אונס -

אמאי אצטריך לאשמועין באדם דחייב⁷ -

Why is it necessary to inform us that by an אדם he is חייב.

ר"י offers support to the view of the תוספות

ואתי שפיר הא דמסיק⁸ ומאי פטורין⁹ -

And it will be properly understood that which the גמרא concludes, 'and what does פטורין mean', etc.

גירסא according to our תוספות discusses that

ואית דגרסי אי הכי אמאי פטורין -

And there are those whose texts read, 'if it is so (like ר"פ maintains that it was done ע"י שינוי), why are they פטור?' תוספות explains the question -

דמעיקרא ניחא ליה פטורין -

For initially (before ר"פ established the second שינוי), the term פטורין was understood -

דסלקא דעתין פטורין לגמרי קאמר מלמעלה למטה כמו מלמטה למעלה -

For the גמרא assumed that פטורין in the second ברייתא meant they are completely מלמטה למעלה or מלמעלה למטה whether it was פטור -

דלאו אורחיה למיקפץ¹⁰ כלל¹¹ -

For it is not usual for these animals to jump at all -

⁶ See תוס' ד"ה אדם that this means that the שומר is חייב if the חש"ו jumped up and broke something.

⁷ There is no rule of משונה by an אדם to pay ח"נ; he always pays נ"ש even if it is משונה.

⁸ See כב,א.

⁹ The גמרא cites a second contradictory ברייתא which states that by כלב וגדי they are always פטורין whether they jumped מלמעלה למטה or מלמטה למעלה. רב reconciled that this second ברייתא is discussing where the jumping was done in an unusual manner (therefore they are פטור), and the גמרא concludes (according to the גירסא that תוספות is presenting now), 'and what is meant by פטורין; that they are פטור from a נ"ש and חייב a ח"נ'. The inference is that only in the second ברייתא where it was done ע"י שינוי is there a חיוב ח"נ, however in the first ברייתא (where מלמטה למעלה) is considered an אונס פטורין means they are completely exempt even from a ח"נ.

¹⁰ This was the contradiction between the first ברייתא which maintains that only ממטלמ"ע is it considered an אונס, but not מלמעלמ"ט, and the second ברייתא which considered it an אונס in both cases.

¹¹ However according to פירש"י what is the need to say 'וכו' ומאי פטורין מנ"ש (and it is certainly not understood why the פטורין מנ"ש וחייבין ח"נ means that), since we have always assumed that פטורין means ח"נ, אמאי פטורין גמ' asks

אבל כיון דמוקי בדאפיך מיפך דאינו אלא משונה בעלמא אמאי פטורין -

However, since ר"פ established the ברייתא in a case where they jumped in an opposite manner, where it is only merely different (but not completely unusual), why are they לגמרי פטור.

ונראה דגם לפי המסקנא מלמטה למעלה פטורין לגמרי דאנוס הוא דלמה יחזור מסברא ראשונה:
And it seems to תוספות that even according to the conclusion (that the second ברייתא is in a case of מיפך אפיך, nevertheless) in the case of למטה למעלה they are completely פטור for it is considered an אנוס,¹² for why should we retract from our original logic.¹³

SUMMARY

תוספות maintains that ח"נ a חייב are כלב וגדי מלמטלמ"ע רש"י; while תוספות maintains that they are לגמרי פטור since it is an אנוס.

THINKING IT OVER

1. When תוס' writes that it is a נפק"מ regarding a שומר with a חש"ו,¹⁴ does תוס' mean that the ברייתא of אדם is discussing this case, or does תוספות mean that the ברייתא is discussing a regular אדם, but the relevance להלכה will be by a שומר?¹⁵
2. What are the relative advantages of פרש"י ותוס' respectively (regarding the reconciliation of the two ברייתות)?

¹² תוספות perhaps needs to assume this, for otherwise ר"פ did not fully reconcile the two ברייתות. According to the first ברייתא by מלמטלמ"ע it is לגמרי פטור; however in the second ברייתא (if we assume the answer at face value) he is אפיך ח"נ a חייב when if he is not ח"נ by מלמטלמ"ע. [The fact that it is אפיך מפך is no reason why he should be חייב ח"נ when if he is not אפיך he is לגמרי פטור!]

¹³ The apparent contradiction between the two ברייתות is only regarding למטה למעלה where in the first ברייתא it rules פטורין and in the second ברייתא it ruled פטורין; however regarding למעלה למטה both ברייתות agree that it is פטורין (since it is an אנוס). When ר"פ said the second ברייתא is מפך אפיך so it is משונה and pays ח"נ he was merely reconciling the מלמטלמ"ע cases; that in the first ברייתא it was done normally (and pays נ"ש) and in the second ברייתא it was done שנוי (and pays ח"נ [and פטורין means ח"נ וחייבין ח"נ]). However regarding the case of מלמטלמ"ע it is irrelevant whether it was done שנוי or not, for in all cases he is לגמרי פטור since it is considered an אנוס. Therefore when the second ברייתא writes פטורין מלמטלמ"ע ובין מלמטלמ"ע, the word פטורין needs to be divided; פטורין לגמרי means מלמטלמ"ע and פטורין מנ"ש וחייבין ח"נ means מלמטלמ"ע. [In any event פטורין definitely means that they do not pay נ"ש.]

¹⁴ See footnote # 2.

¹⁵ See לחם יהודה אות קכד.